

Teorie a praxe kurikula v předškolním vzdělávání

Mgr. Aneta Hřavová

Definice kurikula

- Z lat. slova curriculum = běh
- Cesta po určité dráze (k nějakému cíli)
- = proces. Proměnlivý, vyvíjející se.
- V angl. terminologii 20. léta, u nás až v 80. letech 20. století
- Curriculum vitae = běh života, životopis
- *Termín kurikulum implikuje **komplexní význam pojmu** – zahrnuje **proces, prostředí i prostředky, jimiž se dosahuje stanoveného cíle**“ (Walterová, 1994, s. 14).*

Definice kurikula

- Termín kurikulum implikuje **komplexní význam pojmu** – zahrnuje **proces, prostředí i prostředky, jimiž se dosahuje stanoveného cíle**“ (Walterová, 1994, s. 14).
- Skalková (1999, s. 69): „Pojmem kurikulum se rozumí většinou celek učebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci, vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů.“

Podoby kurikula

- Walterová (1994, s. 16–17) uvádí následující podoby kurikula:
- **doporučené kurikulum:** dokument, který řeší základní koncepční otázky kurikula,
- **předepsané kurikulum:** oficiální dokument, který je závazný pro určité typy škol nebo pro celý vzdělávací systém,
- **realizované kurikulum:** to, co učitel skutečně realizuje ve třídě,
- **podpůrné kurikulum:** učebnice, časové dotace, zaměstnanci školy, vzdělávání učitelů, vybavení školy, které podporuje realizaci předepsaného kurikula,
- **hodnotící kurikulum:** soubor testů, zkoušek a dalších nástrojů měření,
- **osvojené kurikulum:** to, co se žáci skutečně naučí.

Podoby kurikula

- ▶ **Zamýšlené kurikulum** – to, co je ve vzdělávací soustavě určité země plánováno = cíle a obsah vzdělání.
- ▶ **Realizované kurikulum** – vymezováno jako „učivo skutečně předané žákům konkrétními učiteli v konkrétních školách a třídách“.
- ▶ **Dosažené kurikulum** – obsahuje učivo, které si žáci skutečně osvojili.
- ▶ **Formální kurikulum** – komplexní projekt cílů, obsahu, prostředků a organizace vzdělávání a realizace projektového kurikula ve vzdělávacím procesu (ve výuce) a způsoby kontroly a hodnocení výsledků vzdělávacího procesu (výuky).
- ▶ **Neformální kurikulum** – zahrnuje aktivity a zkušenosti vztahující se ke škole a domácí studium, úkoly, přípravu žáků na vyučování.

Podoby kurikula

Formální kurikulum je komplexní projekt cílů, obsahu, prostředků a organizace vzdělávání; realizace projektovaného kurikula ve vzdělávacím procesu; způsoby kontroly a hodnocení výsledků výuky.

Neformální kurikulum zahrnuje aktivity a zkušenosti vztahující se ke škole (mimořádné a mimoškolní aktivity organizované školou např. exkurze, výlety, soutěže, zájmové činnosti); domácí studium, úkoly a přípravu žáků na vyučování.

Skryté kurikulum postihuje další souvislosti života školy, které nejsou obvykle vyjádřeny v programech a jsou obtížně postižitelné: etos a klima školy, vzdělávací hodnoty, vztahy mezi učiteli a žáky, vztahy mezi školou a dalšími zdroji vzdělávání, způsoby diferenciací žáků, pravidla chování ve třídě, sociální strukturu třídy, charakter školního prostředí, implicitní obsah učebnic apod.

Stupně kurikula

- **Státní**
- **Národní program vzdělávání (NPV)** obecný charakter
- **Rámcové vzdělávací programy (RVP)** pro jednotlivé etapy vzdělávání a je závazný pro tvorbu ŠVP.
- **Školní**
- **Školní vzdělávací programy (ŠVP)** prezentuje podobu vzdělávání na konkrétní škole.
- **Třídní vzdělávací programy (TVP)** pro jednotlivé třídy

Podstatné otázky vztahující se k tvorbě kurikula

- Walterová (1994):
- PROČ? vize, smysl, očekávání, potřeby, hodnoty, perspektivy společenské, skupinové a individuální, ...
- KOHO? zvláštnosti typologické, generační, věkové, sociální, etnické,...
- CO? poznání (vědecké, umělecké), praktické zkušenosti z běžného života, z pracovních činností, ...
- KDY? v kterém věku, v jaké posloupnosti, časovém rozsahu, v kterém ročníku, v jakých časových jednotkách, ...
- JAK? strategie učení, učební situace, způsoby interakce a komunikace, organizace života ve škole a ve třídě, mimoškolní činnosti, ...
- ZA JAKÝCH PODMÍNEK? legislativní rámec, financování, řízení, vybavení, klima, učební prostředí, podpůrné materiály, ..
- S JAKÝMI OČEKÁVANÝMI EFEKTY? funkce a kritéria hodnocení, metody a nástroje hodnocení, způsoby sdělování výsledků hodnocení, ...

Kurikulární dokumenty

- ▶ Listina základních lidských práv a svobod
- ▶ Úmluva o právech dítěte
- ▶ Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- ▶ Zákon 563/2004 Sbírky zákonů o pedagogických pracovnících

Kurikulární dokumenty

- Listina základních lidských práv a svobod
- <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>
- = vztah mezi státem a občanem
- Ústavní zákon č. 23/1991 Sb

Kurikulární dokumenty

➤ Úmluva o právech dítěte

➤ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>

➤ v roce 1924 byla formulována základní dětská práva.

➤ po válce OSN vyhlásila Všeobecnou chartu lidských práv

➤ 1959 OSN vyhlásila Deklaraci dětských práv

➤ Úmluva o právech dítěte byla přijata Valným shromážděním OSN 20. 11. 1989, vstoupila v platnost v září 1990 a ratifikovalo ji 191 států

➤ Česká a slovenská federativní republika ji ratifikovala v lednu 1991.

Kurikulární dokumenty

► Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

► <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-11-7-2020>

► (2) Obecnými cíli vzdělávání jsou zejména

► a) rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života,

► b) získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání,

► c) pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost,

► d) pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti,

► e) utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého,

► f) poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku,

► g) získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.

► (3) Vzdělávání poskytované podle tohoto zákona je veřejnou službou.

Školský zákon

► Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

► <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-11-7-2020>

► PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

► § 33

► Cíle předškolního vzdělávání

► Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Kurikulární dokumenty

Zákon 563/2004 Sbírky zákonů o pedagogických pracovnících

<https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

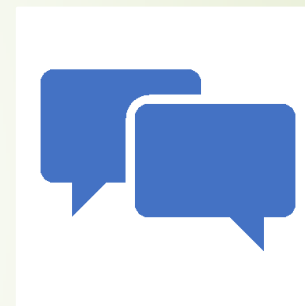
Kurikulární dokumenty

- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- ☐ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se
- speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- ☐ Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve
- školách a školských poradenských zařízeních
- ☐ Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických
- pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Nařízení vlády o stanovení rozsahu přímé vyučovací povinnosti
- Vyhláška č. 263/207 Sb., pracovní řád
- Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz...
- Vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška č. 364/2005 Sb., o vedení dokumentace škol

Seminární skupiny

Celkem 8 skupin

Každá skupina si přečte 1 právo dítěte, diskuse ve skupině:

Co to znamená?

Jak je právo v MŠ konkrétně dodržováno?
(příklady)

Seznam použité literatury

- https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/K/Kurikulum
- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/SK/15567/KURIKULUM---ZAKLADNI-PILIR-VZDELAVANI.html/>
- https://is.muni.cz/el/1441/podzim2008/SZ2MP_Pd20/kurikularnidokument.pdf
- <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-1-1-7-2020>

**Děkuji za
pozornost**

